

SPIS TREŚCI

1. Opieka farmaceutyczna w praktyce	1
1.1. Opieka farmaceutyczna jako świadczenie zdrowotne	1
Agnieszka ZIMMERMANN	
1.2. Prawa pacjenta objętego opieką farmaceutyczną	4
Agnieszka ZIMMERMANN	
1.3. Dokumentowanie opieki farmaceutycznej	9
Agnieszka SKOWRON, Justyna DYMEK	
1.3.1. Definicja i cele dokumentowania opieki farmaceutycznej	10
1.3.2. Dane demograficzne i dane o stanie zdrowia pacjenta	10
1.3.3. Dokumentacja działań z zakresu opieki farmaceutycznej	16
1.4. Nauczanie opieki farmaceutycznej	19
Małgorzata SZNITOWSKA	
1.5. Problemy lekowe	31
Edyta CZEPIELEWSKA	
1.5.1. Definicja i rodzaje problemów lekowych	31
1.5.2. Rozwiązywanie problemów lekowych	31
1.6. Przestrzeganie zaleceń terapeutycznych	39
Anna M. DWORAKOWSKA	
1.7. Zgłaszanie niepożądanych działań leków	44
Agata MACIEJCZYK	
1.7.1. Trochę historii	45
1.7.2. Dlaczego zgłaszanie ndl jest konieczne?	45
1.7.3. Zgłaszanie ndl powinno być czy obowiązek prawny?	46
1.7.4. Podstawowe definicje	47
1.7.5. Co i jak zgłaszać?	48
1.7.6. Co to jest minimum informacji?	49
1.7.7. Zgłoszenia przekazywane przez pacjentów	50
1.7.8. Co się dzieje dalej ze zgłoszeniami?	51
1.7.9. Ocena związku przyczynowo-skutkowego między lekiem a reakcją	51
1.7.10. Jak wykorzystywane są dane ze zgłaszania ndl?	52
2. Podstawy prowadzenia opieki farmaceutycznej	55
2.1. Komunikacja farmaceuty z pacjentem	55
Małgorzata GUZOWSKA	

2.1.1.	Przychodzi pacjent do farmaceuty	56
2.1.2.	Zakłócenia komunikacji	59
2.1.3.	Trochę technik – pytania	61
2.1.4.	Podsumowanie: co sprzyja komunikacji?	62
2.2.	Komunikacja między pracownikami ochrony zdrowia	63
	Małgorzata GUZOWSKA	
2.2.1.	Tożsamość zawodowa farmaceutów	64
2.2.2.	Komunikujmy się	64
2.2.3.	Pozycje percepcyjne	67
2.2.4.	Podsumowanie	68
2.3.	Recepta kontynuowana – element opieki farmaceutycznej	69
	Mariola DROZD, Bożena KAROLEWICZ	
2.4.	Modele prowadzenia wywiadu i konsultacji pacjenta	78
	Anna M. DWORAKOWSKA	
2.4.1.	Model Calgary-Cambridge	78
2.4.2.	Model Neighboura	80
2.4.3.	Model BARD	80
2.4.4.	Konteksty konsultacji farmaceuty	81
2.5.	Konsultacja farmaceutyczna	82
	Bożena KAROLEWICZ, Mariola DROZD	
2.5.1.	Etapy konsultacji	85
2.6.	Przegląd lekowy	99
	Edyta CZEPIELEWSKA	
2.6.1.	Definicja, typy i cele przeglądu lekowego	99
2.6.2.	Wybór pacjentów	101
2.6.3.	Proces przeglądu lekowego	102
2.6.4.	Dokumentacja przeglądu lekowego	104
2.7.	Indywidualny plan opieki farmaceutycznej	105
	Anna M. DWORAKOWSKA	
2.7.1.	Wywiad medyczny i społeczny	106
2.7.2.	Przegląd lekowy	107
2.7.3.	Konsultacja kontrolna	109
3.	Profilaktyka i edukacja zdrowotna jako element opieki farmaceutycznej	113
3.1.	Edukacja zdrowotna i promocja zdrowia – jak skutecznie prowadzić w aptece	113
	Małgorzata KOZŁOWSKA-WOJCIECHOWSKA	
3.2.	Spersonalizowana profilaktyka chorób układu sercowo-naczyniowego	119
	Marek NARUSZEWICZ	
3.2.1.	Czynniki ryzyka chorób układu sercowo-naczyniowego	119

3.2.2.	Ocena ryzyka sercowo-naczyniowego w praktyce	128
3.2.3.	Zespół metaboliczny jako zespół czynników ryzyka chorób układu krążenia i cukrzycy typu 2	130
3.2.4.	Grupy docelowe profilaktyki i jej cele	131
3.2.5.	Zalecenia dotyczące stylu życia	133
3.3.	Styl życia: sposób żywienia i aktywność fizyczna jako podstawa profilaktyki wczesnej i pierwotnej chorób układu krążenia	135
	Magdalena MAKAREWICZ-WUJEC	
3.3.1.	Dieta a choroby układu krążenia	136
3.3.2.	Aktywność fizyczna a choroby układu krążenia	139
3.4.	Badania diagnostyczne w aptece jako element profilaktyki pierwotnej i wtórnej	143
	Magdalena MAKAREWICZ-WUJEC	
3.4.1.	Badania antropometryczne	143
3.4.2.	Badania biochemiczne	145
3.4.3.	Pomiary ciśnienia tętniczego i tętna	146
3.4.4.	Pomiar saturacji i tętna z wykorzystaniem pulsoksymetru	147
3.5.	Profilaktyka chorób nowotworowych	149
	Anna M. BADOWSKA-KOZAKIEWICZ, Marta FUDALEJ, Michał P. BUDZIK, Andrzej DEPTAŁA	
3.5.1.	Rola profilaktyki w zwalczaniu chorób nowotworowych	149
3.5.2.	Związek czynników kancerogennych z rozwojem chorób nowotworowych	150
3.5.3.	Ogólne założenia i rodzaje badań przesiewowych w onkologii	152
3.6.	Szczepienia w aptece	158
	Justyna JURKOWSKA, Edyta CZEPIELEWSKA	
3.6.1.	Szczepionki przeciwko COVID-19 i grypie	160
3.6.2.	Odpowiedź komórkowa	161
3.6.3.	Promocja szczepień	162
3.6.4.	Postępowanie w czasie kwalifikacji do szczepienia przeciwko COVID-19 i grypie	163
3.6.5.	Postępowanie w czasie anafilaksji	167
3.6.6.	Zasady wykonywania iniekcji	168
4.	Opieka farmaceutyczna w różnych stanach fizjologicznych	173
4.1.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem pediatrycznym	173
	Magdalena STOLARCZYK	
4.1.1.	Charakterystyka pacjenta pediatrycznego	173
4.1.2.	Doradzanie w drobnych dolegliwościach	177
4.2.	Opieka farmaceutyczna nad kobietą ciężarną	187
	Magdalena STOLARCZYK	

4.2.1.	Farmakoterapia w ciąży	187
4.2.2.	Doradzanie w dolegliwościach w okresie ciąży	196
4.2.3.	Suplementacja w okresie ciąży	203
4.3.	Opieka farmaceutyczna nad kobietą karmiącą piersią	207
	Magdalena STOLARCZYK	
4.3.1.	Karmienie piersią – najważniejsze informacje	207
4.3.2.	Farmakoterapia w okresie laktacji	211
4.3.3.	Doradzanie w drobnych dolegliwościach w okresie laktacji	218
4.3.4.	Suplementacja w okresie laktacji	224
4.3.5.	Rozwiązywanie problemów laktacyjnych	225
4.4.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem w starszym wieku	233
	Agnieszka MOSZCZYŃSKI, Edyta CZEPIELEWSKA	
4.4.1.	Charakterystyka pacjenta w starszym wieku	233
4.4.2.	Specyfika wywiadu z pacjentem geriatrycznym	240
4.4.3.	Najczęściej występujące problemy lekowe oraz leki potencjalnie niewłaściwe u osób starszych	242
5.	Opieka farmaceutyczna w pandemii	251
	Joanna OBERSKA, Anna M. DWORAKOWSKA	
5.1.	Profilaktyka infekcji COVID-19	256
5.1.1.	Higiena rąk i maski na twarz	257
5.1.2.	Dystansowanie społeczne	257
5.1.3.	Testowanie i ustalanie kontaktów zakaźnych	258
5.1.4.	Szczepienia ochronne	259
6.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentami z chorobami przewlekłymi	263
6.1.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem kardiologicznym	263
	Krzysztof J. FILIPIAK	
6.1.1.	Wspomaganie w zakresie leczenia hipercholesterolemii	264
6.1.2.	Wspomaganie w zakresie optymalnej terapii hipotensyjnej	267
6.1.3.	Wspomaganie w zakresie świadomości MAFLD	268
6.1.4.	Wspomaganie w zakresie walki z uzależnieniem od tytoniu	269
6.1.5.	Wspomaganie w zakresie walki z otyłością	271
6.1.6.	Wspomaganie w zakresie terapii przewlekłej choroby nerek	272
6.1.7.	Wspomaganie w zakresie prawidłowej terapii chorób układu oddechowego	272
6.1.8.	Wspomaganie w zakresie optymalnej terapii cukrzycy	273
6.1.9.	Wspomaganie w zakresie terapii zaburzeń erekcji	273
6.1.10.	Wspomaganie w zakresie świadomości obturacyjnego bezdechu sennego	277

6.1.11.	Inne ważne elementy opieki farmaceutycznej w aptece – leki przeciwpłytkowe oraz przeciwkrzepliwe	278
6.2.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem diabetologicznym	281
	Leszek CZUPRYNIAK, Elektra SZYMAŃSKA-GARBACZ	
6.2.1.	Charakterystyka pacjenta z cukrzycą typu 1	284
6.2.2.	Charakterystyka pacjenta z cukrzycą typu 2	289
6.2.3.	Najczęściej występujące problemy lekowe u osób z cukrzycą	292
6.2.4.	Leki potencjalnie niewłaściwe stosowane u osób z cukrzycą	294
6.2.5.	Podsumowanie	294
6.3.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem z chorobą nowotworową	295
	Michał P. BUDZIK, Anna M. BADOWSKA-KOZAKIEWICZ, Andrzej DEPTAŁA	
6.3.1.	Charakterystyka pacjentów onkologicznych, w przypadku których farmaceuta może podjąć działanie, np. dobierając leki OTC czy suplementy diety	296
6.3.2.	Najczęściej występujące problemy lekowe i leki potencjalnie niewłaściwie stosowane u pacjentów onkologicznych	299
6.3.3.	Żywienie pacjenta onkologicznego	300
6.4.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem z osteoporozą	302
	Jacek ŁUKASZKIEWICZ	
6.4.1.	Wprowadzenie	302
6.4.2.	Istota osteoporozy	303
6.4.3.	Skutki osteoporozy	304
6.4.4.	Podstawy diagnostyki osteoporozy	304
6.4.5.	Parametry określające nasilenie osteoporozy	306
6.4.6.	Zasady leczenia osteoporozy	308
6.4.7.	Rola farmaceuty w leczeniu osteoporozy	309
6.5.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem okulistycznym	311
	Jacek P. SZAFLIK, Monika ŁAZICKA-GAŁECKA	
6.5.1.	Wstęp	311
6.5.2.	Anatomia	311
6.5.3.	Najczęstsze problemy okulistyczne w praktyce farmaceuty	313
6.5.4.	Farmakoterapia chorób oczu	313
6.5.5.	Praktyczne wskazówki podawania leków do spojówkowo	314
6.5.6.	Czerwone oko	315
6.5.7.	Najczęstsze przyczyny czerwonego oka w praktyce farmaceuty ...	317
6.5.8.	Objawy alarmowe w czerwonym oku sugerujące potrzebę pilnej konsultacji u okulisty	324
6.5.9.	Rola farmaceuty w leczeniu czerwonego oka	324
6.5.10.	Najczęstsze przewlekłe choroby oczu w praktyce farmaceuty	325

6.5.11.	Podsumowanie	332
6.6.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem pulmonologicznym	334
	Agnieszka MOSZCZYŃSKI	
6.6.1.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem z astmą	335
6.6.2.	Wybrane zagadnienia do omówienia podczas przeglądu lekowego u pacjenta z astmą.....	337
6.6.3.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem z przewlekłą obturacyjną chorobą płuc	344
6.7.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem neurologicznym	349
	Magdalena NIEDZIELKO, Dagmara MIROWSKA-GUZEL	
6.7.1.	Najczęściej występujące choroby neurologiczne – podstawowe informacje	349
6.7.2.	Leki i suplementy diety potencjalnie niewłaściwie stosowane	352
6.7.3.	Leki o potencjalnie niekorzystnym wpływie na OUN	353
6.7.4.	Inne leki mogące powodować senność i zaburzać koordynację ruchową	353
6.7.5.	Leki stosowane w neurologii, które mogą wpływać niekorzystnie na ciśnienie tętnicze	355
6.7.6.	Wparcie pacjenta w stosowaniu się do zaleceń	356
6.7.7.	Trudności z polykaniem	357
6.7.8.	Trudności techniczne i związane z zapamiętywaniem	357
6.8.	Opieka farmaceutyczna nad pacjentem gastrologicznym	359
	Grażyna RYDZEWSKA	
6.8.1.	Zgaga	360
6.8.2.	Ból brzucha	361
6.8.3.	Wzdęcia	365
6.8.4.	Zaparcia	366
6.8.5.	Biegunka	367
Skorowidz		369